

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-20#Text>

2. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003 р. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

3. Бабецька І. Я. Цифрові речі як об'єкти цивільних прав. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право. 2024. № 17 (29). С. 142-149.

4. Шимон С. І. Майнові права в системі об'єктів цивільних правовідносин та цивільного обороту. Форум права. 2011. № 4. С. 841-846.

5. Даниленко О. В. Об'єкти цивільних прав: системний підхід до інтерпретації. Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав : матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Чингізхана Нуфатовича Азімова (Харків, 16 грудня 2020 р.). – Харків, 2020. – 324 с. С. 154-158.

6. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України № 1952-IV від 01.07.2004 р. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>

7. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України № 2658-III від 12.07.2001 р. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text>

8. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

9. Фонд державного майна України. Щодо визначення вартості майбутніх об'єктів нерухомості, що належать фізичним особам. Офіційний сайт Міністерства Юстиції України. URL: <https://www.spfu.gov.ua/ua/content/spf-estimate-basereport.html>

10. Хатнюк Н. С. Система податкових правовідносин: проблеми теорії та практики правового забезпечення: монографія. Київ: Видавництво Людмила, 2018. 464 с.

Іщук Денис Васильович

аспірант кафедри цивільного права
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

ОКРЕМІ АСПЕКТИ УКЛАДЕННЯ КРЕДИТНОГО ДОГОВОРУ

Загальний порядок укладення цивільно-правових договорів, який поширюється й на укладення кредитного договору, встановлений у гл. 53 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) [10]. Відповідно до ч. 1 ст. 638 ЦК України договір є укладеним, якщо сторони досягли згоди з усіх істотних умов договору. Кредитний договір укладається шляхом звернення однієї

сторони із пропозицією укласти договір (оферти) і прийняття цієї пропозиції (акцепту) другою стороною. Сторонами кредитного договору є банк або інша фінансова установа (кредитодавець) та позичальник. Із пропозицією укласти кредитний договір може звернутися як кредитодавець, так і позичальник.

Пропозиція укласти кредитний договір повинна відповідати всім вимогам, які пред'являються до оферти. З положень ч. 1 ст. 641 ЦК України випливають вимоги, яким повинна відповідати оферта: 1) має містити істотні умови майбутнього договору; 2) повинна виражати готовість оферента укласти договір, якщо така пропозиція буде прийнята; 3) має бути адресована конкретній особі або невизначеному колу осіб. Якщо інформація у пропозиції не відповідає цим вимогам, то така пропозиція не буде офертою.

Відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 638 ЦК України істотними умовами кредитного договору є: 1) умови про предмет договору; 2) умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду; 3) усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди. Важливо зазначити, що в ЦК України відсутня спеціальна норма, яка встановлює істотні умови кредитного договору. Немає єдності щодо цього питання й в доктрині цивільного права, оскільки думки науковців з приводу істотних умов кредитного договору, як правильно зауважує А. Ю. Бабаскін, істотним чином різняться [1, с. 86].

Найпершою істотною умовою кредитного договору є умова про предмет. Проаналізувавши легальну дефініцію кредитного договору можна зробити висновок, що предметом кредитного договору є грошові кошти (кредит) як в національній, так і в іноземній валюті, які кредитодавець надає позичальникові, а останній їх повинен повернути. З огляду на те, що розмір та умови видачі кредиту встановлюються договором, деталізація предмету кредитного договору відбувається шляхом визначення розміру кредиту, валюти кредиту та виду кредиту за способом надання. З урахуванням того, що за користування кредитом позичальник сплачує кредитодавцю проценти, до істотних умов, які є необхідними для кредитного договору, на нашу думку, слід віднести всі ті, які стосуються сплати процентів та строк повернення кредиту. Умови щодо сплати процентів визначаються з урахуванням положень ст. 1056¹ ЦК України. Отже, пропозиція укласти кредитний договір буде офертою, якщо у ній міститимуться умови про розмір та валюту кредиту, вид кредиту за способом надання, умови, які стосуються сплати процентів та строк повернення кредиту.

У ст. 641 ЦК України розмежовуються поняття «пропозиція укласти договір (оферта)» та «запрошення робити пропозиції укласти договір». Особливістю «запрошення робити пропозиції укласти договір» є те, що, по-перше, запрошення завжди адресовано невизначеному колу осіб; по-друге, запрошення не містить істотних умов договору або може містити лише окремі з них. Запрошенням робити пропозиції укласти кредитний договір є реклама або будь-яка інша пропозиція, на яку не поширюються вимоги, встановлені для оферти. Слід погодитися з С. М. Лепех, яка такі заявки пропонує розглядати лише як заклик до оферти. Аналогічно, на думку науковця, слід кваліфікувати і більшість рекламних оголошень типу: банк видає кредити під низькі відсотки;

кредити у іноземній та національній валюті; коротко- та довгострокові кредити; кредити під низькі відсотки для розвитку підприємництва і т.п. [4, с. 98]. Особа, яка відгукнеться на запрошення і звернеться до банку чи іншої фінансової установи для укладення кредитного договору і буде виступати оферентом.

Залежно від способу адресування оферти та кількості осіб, яким її адресовано, С. О. Бородовський зазначає, що «оферта може носити приватний або публічний характер» [2, с. 73]. Поділяємо висловлене С. О. Бородовським розуміння публічної оферти як зверненої до необмеженого кола осіб пропозиції про укладення договору, що містить всі істотні умови майбутнього договору, виражає згоду оферента бути пов'язаним її умовами та вимагає повного і безумовного акцепту» [2, с. 72]. На нашу думку, публічний характер оферти буде мати місце у тому випадку, коли вона розміщена у відкритому доступі, наприклад, в мережі Інтернет на сайті кредитодавця або в інших інформаційно-комунікаційних системах, та звернена до невизначеного кола осіб. Якщо оферта носить публічний характер, то оферентом до укладення кредитного договору виступає саме кредитодавець. Акцептантом публічної оферти буде кожен, хто її прийме. Відповідь особи, якій адресована пропозиція укласти кредитний договір, про її прийняття (акцепт) повинна бути повною і безумовною (ч. 1 ст. 642 ЦК України). Якщо ж оферта має приватний характер, то оферентом може бути як кредитодавець, так і позичальник.

Основними ознаками кредиту є строковість, платність і зворотність [3, с. 913]. Відповідно до положень ст. 49 Закону України «Про банки та банківську діяльність» банк зобов'язаний при наданні кредитів дотримуватись основних принципів кредитування, у тому числі перевіряти кредитоспроможність позичальників та наявність забезпечення кредитів, дотримуватись встановлених Національним банком України вимог щодо концентрації ризиків [3]. Тому, якщо банк розміщує публічну оферту, то у ній повинні зазначатися вимоги щодо платоспроможності позичальника. Договір, який буде укладатися на підставі публічної оферти, відповідно до ст. 633 ЦК України, є публічним. Умови публічного договору встановлюються однаковими для всіх споживачів, крім тих, кому за законом надані відповідні пільги. Якщо позичальник відповідає всім вимогам кредитора, йому без поважних причин не може бути відмовлено в укладенні кредитного договору. Ця норма поширюється на позичальників, які підпадають під поняття «споживач» у розумінні Закону України «Про захист прав споживачів» [9]. Водночас такий договір є договором приєднання (ст. 634 ЦК України) і, відповідно, позичальник може лише приєднатися до запропонованих банком умов.

Незалежно від суми кредиту, кредитний договір укладається у письмовій формі. Недотримання письмової форми кредитного договору має наслідком його нікчемність. Сьогодні укладення кредитних договорів може здійснюватися за допомогою інформаційно-комунікаційних систем. У такому разі, з урахуванням положень абз. 2 ч. 2 ст. 639 ЦК України, письмова форма кредитного договору вважається дотриманою.

Укладення кредитного договору в електронній формі із застосуванням інформаційно-комунікаційних систем регулюється Законом України «Про

електронну комерцію» [8] і також включає дві стадії - оферту і акцепт (ст. 11 зазначеного Закону). Відповідь на оферту може бути надана шляхом: 1) надсилання електронного повідомлення особі, яка зробила пропозицію укласти електронний договір; 2) заповнення формуляра заяви (форми) про прийняття такої пропозиції в електронній формі; 3) вчинення дій, що вважаються прийняттям пропозиції укласти електронний договір, якщо зміст таких дій чітко роз'яснено в інформаційній системі, в якій розміщено таку пропозицію, і ці роз'яснення логічно пов'язані з нею. У першому і другому випадках відповідь на оферту повинна бути підписана акцептантом у порядку, що визначений у ст. 12 Закону України «Про електронну комерцію». Для підписання електронного договору може бути використаний електронний підпис відповідно до вимог законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» [6] та «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» [7], але за умови використання засобу електронного підпису усіма сторонами електронного правочину або електронний підпис одноразовим ідентифікатором відповідно до положень Закону України «Про електронну комерцію».

За письмовою згодою, яка містить зразки відповідних аналогів власноручних підписів, електронний договір може бути підписаний сторонами шляхом використання аналога власноручного підпису – факсимільного відтворення підпису за допомогою засобів механічного або іншого копіювання, іншого аналога власноручного підпису.

Кожний примірник кредитного договору, укладеного шляхом обміну електронними повідомленнями, з накладеними на нього електронними підписами кредитодавця і позичальника, за правовими наслідками прирівнюється до договору, укладеного в письмовій формі і є оригіналом такого документа.

Отже, для укладення кредитного договору в електронній формі необхідно пройти ідентифікацію особи та зробити електронний підпис через смс-повідомлення або через підтвердження, яке надходить у формі листа на електронну пошту позичальника, або у застосунку банку, наприклад, «Приват24».

Підсумовуючи, можна зазначити, що укладення кредитного договору, незалежно від того, відбувається воно у звичний (очний) спосіб чи з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем включає дві стадії оферту і акцепт. Оферта може носити як приватний, так і публічний характер. На сьогодні кредитний договір може укладатися у письмовій і в електронній формах.

Список використаних джерел:

1. Бабаскін А. Ю. *Істотні умови кредитного договору за цивільним законодавством України. Правова держава. 2017. № 28. С. 85-90. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/325742.pdf>*

2. Бородовський С. О. Укладення, зміна та розірвання договору у цивільному праві України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Івано-Франківськ, 2005. 211 с.
3. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В.Дзера, Н.С.Кузнєцова та ін.; за ред. О.В.Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.
4. Лепех С. М. Кредитний договір: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Львів, 2004. 204 с.
5. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. (Дата оновлення: 10.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
6. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 травня 2003 року № 851-IV. (Дата оновлення: 31.12.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text>.
7. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 5 жовтня 2017 року № 2155-VIII. (Дата оновлення: 18.12.2023). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.
8. Про електронну комерцію: Закон України від 3 вересня 2015 року № 675-VIII. (Дата оновлення: 01.01.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>.
9. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 року № 1023-XII. (Дата оновлення: 24.12.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.
10. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV (Дата оновлення: 10.01.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Мохнюк Максим Вікторович

аспірант Волинського національного університету
імені Лесі Українки

ЦИФРОВЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК НОВА ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Цифрові технології змінюють цивільні правові відносини, вимагаючи сучасних нормативних актів, які адаптують традиційне цивільне право до цифрових взаємодій, посилюють правовий захист та сприяють обігу власності через цифрові платформи як у США, так і в Європі [1].

Цифрове середовище породжує різні типи правовідносин, які можна поділити на приватні та публічні цифрові відносини. Приватні цифрові відносини охоплюють взаємодію між фізичними особами або юридичними особами, які взаємодіють через договори, майнові права та трудові відносини, що здійснюються за допомогою цифрових платформ. Публічні цифрові